

TÜRKÇÜLÜĞÜN 100 YILLIK HİKAYESİ

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN DOĞUŞU ve ADANA

Songül KUNDAKÇI CANSIZ

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-911-7

Fotoğraf Görseli

Namık Kemal, Arif Nihat Asya,
Alparslan Türkeş, Ziya Gökalp,
Ömer Seyfettin, H. Nihal Atsız,
M. Emin Yurdakul

Kitap Adı

Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Adana

Editör

M. Fatih SANSAR

ORCID iD: 0000-0001-7439-2084

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazar

Songül KUNDAKÇI CANSIZ

ORCID iD: 0000-0002-5073-6951

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.3143

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kütüphane Kimlik Kartı

Kundakçı Cansız, Songül.

Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Adana / Songül Kundakçı Cansız; ed. M. Fatih Sansar.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

491 s. : fotoğ. ; 160x235 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253999117

1. Tarih.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

EDİTÖRDEN

Türk Milliyetçiliğinin tarihsel gelişimi ile Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve yeni Türk Devleti'nin kuruluş mücadelesi, birbiriyle iç içe geçmiş karmaşık bir süreç içermektedir. Bu dönem Türk Milliyetçiliği fikri kurumsal bir kimlik kazanmaya başlarken, aynı zamanda imparatorluğun dağılmasını önleyici bir hamle/bir tepki olarak konumlanmıştır. Fakat büyük savaşlar, imparatorluğun çöküşü, kaybedilen vatan toprakları ve kitlesel göçler Türk aydınlarında, devlet adamlarında ve halkında milliyetçi bir refleks olarak "Milli Mücadele" hareketine evrilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Anadolu'da başlayan Kurtuluş Savaşı, Türk Milleti'nin ruhundan ve iradesinden destek alan, hem emperyalist işgalcilere karşı bir bağımsızlık mücadelesi hem de saltanat sistemine karşı milli egemenlik mücadelesidir. Bu mücadelenin temelini ise Türklük şuuru ve Türk Milliyetçiliği oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türk Milliyetçiliği, bağımsızlık ve milli egemenlik düsturunun temel almıştır. Bu süreç aynı zamanda yeni Türk devletin kuruluş sürecidir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kuran ideoloji Türk Milliyetçiliğidir.

Mustafa Kemal Atatürk, gençliğinden itibaren Türk Milliyetçiliği fikrini benimsemiş, Kurtuluş Savaşı ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin şekillenmesinde bu fikri temel almıştır. Atatürk dönemi inkılaplarında temel amaç milli egemenliğe dayanan laik ve modern bir devlet ve toplum yapısını inşa etmektedir. Dolayısıyla Türk Milliyetçiliği laik, demokratik ve yenilikçi bir nitelik ile kendisini geliştirme ortamı bulmuştur.

Elinizdeki bu kitap, Türk Milliyetçiliğinin tarihsel sürecini ele alan, aynı zamanda bu fikri ilerlemenin yerel bazda nasıl bir gelişim gösterdiğini inceleyen bir çalışmadır. Adana ve Çukurova bölgesi Türklük bilincinin gelişiminde çok önemli bir konuma sahiptir. Bölge halkının çoğunluğunun Yörük/Türkmen kültürünü canlı şekilde yaşatıyor olması, imparatorluktan milli devlete geçiş sancılarını tüm ağırlığıyla yaşayan bir bölge olması Adana'nın milli şuurunu hep canlı tutmuştur. Bölgede Ermeni emellerinin tüm vahşetini yaşayan Adanalılar öz yurtlarına sahip çıkmışlardır. Dolayısıyla Türk Milliyetçiliğinin gelişimini, aynı dönemde Adana'daki gelişim ile birlikte ele alan bir çalışma olması bakımından bu kitap dikkat çekicidir. Yazar bu kitapta kuru bir anlatım veya sadece bilgileri ardı ardına vermekten ziyade edebi ve akıcı bir üslup tercih ederek, tüm okuyucu kitlesine hitap

etmeye çalışmıştır. Bilgiler kaynaklarla desteklenirken tarihsel gerçekliklere sadık kalınmaya özen gösterilmiştir. Titiz bir çalışma ile Adana'da Türk Milliyetçiliğinin izleri araştırılmış, Türk Milliyetçiliğine hizmetleri olan Adanalıların rolü ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla Adana'da 100 yıllık Türkçülük faaliyetlerini akıcı bir dilde okuma imkânı sunulmuştur.

Türklüğe ve Türk Milleti'ne faydalı olması dileği ile ...

Doç. Dr. M. Fatih SANSAR

İzmir / 2024

ÖNSÖZ

Dünyada ve ülkemizde son zamanlarda milliyetçilik giderek yükselen bir değer haline geldi. Bazıları bundan şikâyet ediyor. Türkiye’de de bazı sözde aydınlar Türk milliyetçiliğini ırkçılıkla suçlayarak Atatürk’e, Türklüğe ve Türk ordusuna saldırıyor. Halbuki Türk milliyetçiliği dünyadaki olumsuz örnekler gibi ırkçı, saldırgan değil savunmacı bir milliyetçiliktir. Büyük Türk milliyetçisi Atatürk, Türk milletinin eğitimle cehaletten, iktisadi kalkınma ile yoksulluktan kurtulduğunda bağımsızlığına daha iyi sahip çıkacağını düşünüyordu. Ancak Atatürk’ten sonra ülkeyi yöneten siyasi iktidarlar onun hassasiyetlerine aynı muhtevada, hızda ve gereken şekilde önem vermediler. Gerek eğitim gerekse iktisadi yönden Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki atılım hamlelerini devam ettiremediler. Bu sebeple Türk’e ve Türkiye’ye düşman mihrakların ülkemiz üzerinde oynamaya çalıştığı oyunlar uygun ortam bulduğunda alt kimlik – üst kimlik tartışmalarından nemalandı. Bölücüler ve teröristler gerçek yüzlerini maskelemek için hak, hukuk, adalet, özgürlük, barış kavramlarını sakız yaptı. Gönül ister ki günümüzün bu zorlu şartlarında kurucu iradenin milliyetçilik fikri herkesin ruhunu yeniden sarsın da içte ve dıştaki bu kuşatılmışlıktan milliyetçilik rüzgarıyla kurtulabilelim. Buna şimdi her zamankinden daha çok ihtiyaç var diye düşünüyorum.

Geçmişte yaşanan acı tatlı ne varsa tarihin ve edebiyatın hafızasına emanettir. Bu kitapta tarihi olaylarla beraber bunların edebiyattaki izlerini de takip ettim. Bu ülkede Cumhuriyet coşkusu yaşanmadı, halka rağmen ilan edildi, diyenler keşke kuruluş yıllarında Adana’daki Cumhuriyet coşkusunu bilseydi diye düşündüm. Ben bir Cumhuriyet çocuğuyum. Annem bana mahallemizdeki portakal ağaçlarını gösterip bu ağaçların arkasına saklanan Fransız askerlerinin Türklere ateş ettiğinden bahsetmişti. Bunu unutamadım, Fransızların benim mahallemde ne işi vardı, anlayamadım. Annemin adı Makbule’ydi, Adana’da 5 Ocakları, Cumhuriyet coşkusunu yaşayarak büyümüştü. Öğretmen olan dedem biricik kızına Atatürk’ün kız kardeşinin adını koymuş, oğullarına da Muzaffer, Önder Kemal gibi isimler vermişti.

Benim vatan sevgimin ilk kaynağı annem, sonra kitaplarım ve öğretmenlerim oldu. İlkokulda bütün notlarım “pekiyi” olduğu, öğretmen kitap hediye ettiği için annem sevincinden beni hopuna (sırtına) alıp eve getirmiş ve okumaktan başka hedef göstermemişti. Ben 10 yaşında öksüz kaldım ama büyüdüm, Cumhuriyet’in kazanımlarıyla okudum, vatandaş oldum, öğretmen oldum, yazar oldum, annemin

isteğini yerine getirdim. Cumhuriyet'imizin, milli egemenliğimizin, bayrağımızın uğuruna inanarak, Cumhuriyet'in nimetlerinden faydalanan, Adana'da yaşayan bir vatandaş olarak Cumhuriyet'in 100. yılı için 3 yıl çabalayarak bu kitabı hazırladım.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yıl kutlaması önemlidir. Millî bayramlarımız, vatanın bağrına dayanan hançerlerin çıkarılma sevincidir. Bu sevinci ilk yaşayan şehir Adana oldu. TBMM'nin emperyalistlerce tanınmasının yolu Adana'dan, Karboğazı Zaferi'nden geçti. Bu zafer sonunda imzalanan Ankara Antlaşması bir serlevha oldu. Kurtuluşun kılavuz şehri Adana, Millî Mücadele'nin ilklerinin yaşandığı kutlu şehir oldu. Cumhuriyet'in ilanı utancın şana, esaretin istiklale dönüştüğü, milletin devletine kavuştuğu gündür. Türk milletinin direniş ruhunun, yenilmez ve yılmaz karakterinin ete kemiğe büründüğü Cumhuriyet, Türk milletinin zafer türküsü oldu. 5 Ocak gibi millî bayramlar da bu türkünün notaları... 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı Kuvayımilliy'e'nin şanlı şahlanış destanının sonucudur. Mustafa Kemal Paşa'nın emperyalistlerden milletin öcünü aldığı gündür. Cumhuriyet; çocuklarımıza anlatacağımız en önemli yol hikâyemizdir. Korkma, kimsesiz değilsin, mesajıdır.

Bu kitap bir Cumhuriyet çocuğunun Cumhuriyet'e doğum günü armağanı, Mustafa Kemal ve nesline vefa kitabıdır. Mustafa Kemal ve nesli, Türk milletinin umudu, uğuru, talihi, yıldızı, kurtuluşu oldu. Bu sebeple Cumhuriyet'in kuruluşunun 100. yıldönümünde Türk milletinin coşku, şükran ve rahmetle andığı hayırlı nesil, Mustafa Kemal nesli oldu. Ve biz bugün böyle özgür ve rahat yaşıyorsak bunu Anadolu insanının, Mustafa Kemal ve neslinin harcadığı gençliğe, vatan toprağını sulayan kan, göz yaşı ve alın terine borçluyuz.

Bu kitabı hazırlarken bana destek veren eşim Ahmet, kızım Balhun ve oğlum Abdurrahman'a, kitabı hazırlama fikrini ve heyecanını veren ve kaynaklarla çalışmamı destekleyen Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Ahmet Karataş'a, beraber yola çıktığımız ama iş yoğunluğu sebebiyle devam edemeyen Ekrem Aslan'a, iktisatla ilgili kaynakları veren Prof. Dr. Hakkı Çiftçi'ye, editoryal inceleme yaparak kitaba akademik dokunuşlar yapan Doç. Dr. M. Fatih Sansar'a, bu kitabın basımını üstlenerek büyük destek veren Akademisyen Yayınevi sahibi Yasin DİLMEN'e teşekkür ederim.

Songül KUNDAKÇI CANSIZ

Temmuz 2024, Adana

SUNUŞ

Milliyetçilik kavramı; tarihî, coğrafi, siyasî, sosyal ve ekonomik şartların üzerine inşa edilmiş maddî ve manevî değerler bütünüdür. Doğal olarak milliyetçiliğin doğuşunu hazırlayan sebepler, ülkeden ülkeye, hatta milletten millete, kendine özgü anlayış ve kavrayışa sahiptir. Türk milliyetçiliği de Osmanlı'nın son yüzyılda yaşadığı kâbus dolu günlerde, Anadolu ve Balkanlarda mayalanan iyileşmenin, kurtuluşun istek ve çabasından beslenerek ortaya çıkar.

Çok kültürlü, çok milliyetli ve çok dinli bir yapıya sahip Osmanlı Devleti'nin Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik fikri sebebiyle önemli ölçüde zayıflaması, yine milliyetçilik kavramının ortaya çıkışıyla ilgili bir gerçekliğin ifadesidir. Merkezî otoritesi sarsılmış Osmanlı Devleti, kıskırtılmış azınlıkların bağımsız devlet olma isteğiyle, emperyalist devletlerin misyonerlikle kurguladığı bir oyunun parçası olmaktan ne yazık ki kurtulamamıştır. Sadece Osmanlı ve Avrupa ile sınırlı olmayan milliyetçilik fikirleri, yeni reform hareketleriyle birlikte, tüm dünyada ağırlıklı olarak insan hakları, eşitlik ve demokrasi gibi kavramlar altında, yeni devletlerin kurulmasına zemin hazırlamıştır.

Uzun, titiz bir araştırma ve çalışma sonrasında ortaya çıkarılmış olan elinizdeki bu kitap, Osmanlı döneminde milliyetçilik düşüncesinin gelişim ve dönüşümünü ortaya koyması; bunu yaparken yerel perspektifi de içerisine alması noktasında dikkate değerdir. Bağımsızlık mücadelesinde aktif rol alan, gururla ve saygıyla anmakta olduğumuz pek çok kahramanlığı bünyesinde barındıran Adana, milliyetçilik şuurunun gelişiminde önemli bir yer tutar. Bu bağlamda Türkçülük düşüncesinin gelişimini Adana'yı da içerisine alarak irdelemek, bunu yaparken tarihsel ve edebî perspektifleri aynı potada eritmek, hem tarih hem de edebiyat sahası için dikkate değer bakış açısı sunmuştur.

Anılan kitabın hazırlanması öncesinde Songül Kundakçı Cansız'ı üniversitemiz kütüphanesinde mevcut kaynaklarla desteklemiş olmanın yanı sıra, Arif Nihat Asya'nın Adana yıllarını yazması süresince tanımış olmakla, kendimi mutlu ve bahtiyar hissettim. Esere editörlük yaparak katkılarını veren değerli dostum Doç. Dr. Fatih Sansar'ı da anmam gerekir. Tarihe, Türk Milliyetçiliğine ve Adana'ya ilgi duyan herkes için olağanüstü bir eserin okurla buluşmasına katkısı olanlara ne büyük mutluluk...

Keyifli Okumalar diliyorum.

Ahmet KARATAŞ
ATÜ Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1 İMPARATORLUK ÇÖKERKEN	1
ÇÜRÜYÜŞTEN DİRİLİŞE: BİR ÖLÜM BİR DOĞUM	2
Osmanlı Devleti: İhtişamlı Mazi.....	4
Osmanlı'ya İsyan: Mora'da Tripoliçe Katliamı	7
Baltalimanı Ticaret Antlaşması.....	10
Hem İçerden Hem Dışardan Çökertme	12
Misyoner Okulları: Truva Atları	13
Çukurova Bölgesinde Misyoner Faaliyetleri ve Okulları	14
Şark Meselesi: Hasta Adam	19
Akdeniz'in Güzelleri: Osmanlı'nın Limanları.....	21
Cazibe Merkezi: Çukurova ve Mersin Limanı.....	22
Osmanlı'da Demiryolu Yapımı: Yap-İşlet-Devret.....	23
Çukurova'da Develerden Trenlere Geçiş.....	26
Osmanlı Kurtlar Sofrasında	27
Dünyada Değişim Rüzgârları Eserken.....	29
OSMANLI'NIN DIŞ BORÇLARI VE OSMANLI BANKASI	32
Paralel Devlet Yapılanması: Düyûn-u Umûmiye ve Adana	34
Tütün Rejisi Şirketi	37
Tütün Rejisi Adana'da	38
Osmanlı'nın Kara Günlerinde Doğan Sarı Aydınlık	40
Mustafa Kemal ve Nesli.....	42
Osmanlı'da Türklerin ve Azınlıkların Mali Durumu	43
Osmanlı'nın Son Döneminde Millî İktisat	48
İtibar-ı Millî Bankası.....	52
OSMANLI'DA MODERNLEŞME VE FİKİR AKIMLARI (1828-1908)	54
Osmanlı Nasıl Kurtulur?	54
Osmanlı'nın Kurtuluş Reçetesi: Garpçılık.....	55
Tanzimat ve Islahat Fermanı: Kaynaşma ve Ayrışma.....	56
Rusya'ya Yöneliş: Nedimof.....	57
Osmanlı'nın Kurtuluş Reçetesi: İslamcılık.....	58
Kanun-ı Esasi, I. Meşrutiyet ve 93 Harbi	60
Kaybedilen Topraklar: İntikam Şarkısı.....	62
Osmanlı'da Türk'ün Adı Yok	64
İttihat ve Terakki Cemiyeti ve II. Meşrutiyet	66

Osmanlı'nın Kurtuluş Reçetesi: Osmanlıcılık.....	67
Osmanlılık Mayası: Bayram Havası	69
BÖLÜM 2 TÜRKÇÜLÜK FIKRİNİN DOĞUŞU	73
TÜRK UYANIŞI: BALKAN BOZGUNUYLA TİTREDİ TÜRKLER	74
Kurtuluş Reçetesi: Türkçülük.....	78
Batı'nın Aydınlanma Çağındaki Türk Düşmanlığına "Kin".....	79
Avrupa'da Türkoloji Çalışmaları	81
İlmi Sahadan Edebiyata Türkçülük.....	82
Türkçülerde Halka Yöneliş	84
Türkçeyle Türklüğe Dönüş: Yeni Lisan-Yeni Hayat	85
TEŞKİLATLAR	89
Türk Ocakları	89
Türk Gücü Cemiyeti.....	91
Türk Gücü: Sağlık Meselesi ve Spor	93
İttihat ve Terakki'nin Milliyetçilik Mayası: Futbol	95
Adana'da Futbol: Uyanış Vasıtası	96
Osmanlı Genç Dernekleri: Keşşaf, Dinç, Gürbüz	97
Milli Türk Talebe Birliği (MTTB)	99
ŞAİR VE YAZARLARIN TÜRK UYANIŞINA ETKİSİ.....	100
Mustafa Kemal'in Türkçülüğe Yönelişi.....	106
Türk Kimdir, Türkçülük nedir?	108
Millî Mefkûre: Turan ve Kızıl Elma.....	111
Çırpınırdı Karadeniz: Azerbaycan ve Enver Paşa.....	115
BÖLÜM 3 OSMANLI'NIN SON YÜZYILINDA ÇUKUROVA	119
ADANA'NIN TARİHİ, COĞRAFİ, STRATEJİK ÖNEMİ	120
Toros Dağlarında Konar-Göçerler ve Kavalalı	122
19. yy'da Çukurova ve Ahmet Cevdet Paşa	124
İsyandan İskâna: Çukurova'da Türkleştirme Projesi	125
Çukurova'da Toprak Mücadelesi	129
İskân Bölgesinde Zenginlik: Beyaz Altın	130
Çukurova ve Ermeniler.....	133
Adana'da İlk Ermeni İsyanı.....	136
Cemal Paşa ve İdamlar: Yüreği Yanan Analar Yurdu.....	138
BÖLÜM 4 I. DÜNYA SAVAŞI YILLARI VE ADANA	141
I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ	142

Dünya Harbi'nde Adana Muallim Mektebine Bomba Atılması	144
Dünya Harbi'nde Tehcir: Sevkiyat Merkezi Adana.....	145
Osmanlı'ya Ölüm Fermanı: Mondros Ateşkes Antlaşması.....	146
Mütareke Yıllarında Heyet-i Nâsiha ve İrşat Heyetleri.....	148
Mütareke Yıllarında: Kaymakam Kemal Bey'in İdamı.....	148
Kutsal Yemin: Misak-ı Millî.....	151
BÖLÜM 5 MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA ADANA.....	155
MONDROS MÜTAREKESİ SÜRECİNDE ÇUKUROVA.....	156
Samsun'dan 6 Ay Önce: Adana'da İlk Ateş Emri.....	158
Adana'da 11 Gün: Fikirden Fiiliyata Geçiş.....	162
Esir Şehrin Cesur İnsanları: Feryatname.....	165
Kilikyalılar ve İntibah Cemiyeti.....	167
Denizden Geldiler, Çukurova'yı İşgal Etiler.....	169
İşgalde Çukurova'da Ermeni Nüfus Artışı.....	170
Kıvılcım: İlk Kurşun Dört Yol'da Atıldı	172
Esir Şehrin Yaslı İnsanları: Bayrak Hasreti.....	174
Mütareke'de Anadolu ve 9. Ordu Müfettişliği	177
İzmir'in işgali ve Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı	180
Amasya Tamimi: Enkazda Kalan Milleti Kim Kurtaracak?	182
Bu Milletle Neler Yapılmaz ki!	184
Erzurum Kongresi: Vatan Bir Bütündür.....	185
Sivas Kongresi: Ya istiklal ya ölüm!.....	186
Ankara: Heyet-i Temsiliye'den TBMM'ye.....	189
Kozanlılar Sivas'ta.....	191
Millî Şuurun Gazete Hali: Yeni Adana	193
Dağlarda Yakılan Çoban Ateşleri.....	194
Toroslarda Yazılan Bir Destan: Karboğazı Zaferi.....	196
Çukurova'nın Zafer Koşusu: İftihar Vesilesi	198
Kilikya'nın Kapısı Pozantı'da Kongre	200
Adana'da Tefrika: İkinci Pozantı Kongresi	204
Ah Haçın Yandı Haçın.....	206
Kahyaoğlu Kıyımı: Yeşiloba Şehitliği.....	209
10 Temmuz 1336 (1920): Kaç Kaç.....	211
Ermeni Yaygarası: Medeni(!) Dünyanın Gargarası.....	213
Ergenekon'a Gidiş: Loti'nin Adana Çıkışı.....	215
Ankara Antlaşması Bir Serlevhadır	217
Mehmet Emin Yurdakul Adana'da: Dağlılar Hitabesi	220

Millî Marş Millî Ateş: İstiklal Marşı	222
Medeni Maskeli Medeniyetsizler	223
Ergenekon Çıkışı: Çukurova'da Mutlu Son.....	225
5 Ocak Kutlamaları: Kılavuz Şehir ve Bayrak Şehri Adana.....	227
Tekâlîf-i Milliye: Ordu-Millet El Ele.....	231
İstiklalin Ön Sözü Çukurova'da Son Sözü İzmir'de.....	233
Millî Mücadele'de Kadınların Yeri ve Mitingler.....	236
Adana'nın İhtilalci Kadınları ve Efsanevi Aslanları	239
Millî Mücadele'de İman ve Cesaret Timsali Din Adamları	243
Zararlı Faaliyetler, İsyanlar, İsyanlar.	248
Çukurova Millî Mücadele'sinin Edebiyata Yansıması.....	250
Adana Niye Milliyetçidir?	256
BÖLÜM 6 CUMHURİYET DÖNEMİ MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ	259
TESLİMİYETTEN İSTİKLAL: CUMHURİYET	260
Türk Milletinin Öcü: Cumhuriyet.....	263
Cumhuriyet Türküsü	266
Atatürk: Türklük ve Milliyetçilik.....	268
Ne Sağ Ne Sol Atatürk'ün Kendi Çizdiği Yol	270
Cumhuriyet Döneminde Turancılık ve Atatürk.....	273
Atatürk'ün Dil ve Tarih Çalışmaları	274
Türkiye'nin ve Türk Milletinin Beka Sorunu	278
CUMHURİYET DÖNEMİNDE TEŞKİLATLAR.....	281
Türk Ocakları: Manevi Bekçiler.....	281
Adana Türk Ocağı: Altun Yurdun Altun İnsanları.....	281
Ocaklarda Ulus-Devlet İnşası: Türkçeyle Türkleştirme.....	285
Halkevleri ve Adana Halkevi.....	288
Hars Komitaları ve Adana'daki Çalışmalar.....	290
Ayrışmaya Panzehir: Hepimiz Adanalılık.....	293
Truva Atlarına Set: Tevhid-i Tedrisat Kanunu.....	295
Adana'da Milliyetçiliğin Spor Hali: Futbol	295
CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİLLÎ İKTİSAT.....	297
Ulusal Egemenlik: İktisadi Bağımsızlık.....	297
Düyyûn-u Umûmiye'nin Kaldırılması	298
Diriliş ve Hesaplaşma: Türkiye İş Bankası	300
Millî Kalkınma Hamlesinin Kılavuz Şehri: Adana.....	300
Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti.....	305

Kumbaralı Meydan Saatleri: Adana'da Küçük Saat	307
Kabotaj Kanunu: Mavi Vatan.....	308
Demir Ağlarla Ördük Anayurdu Dört Baştan.....	308
ANAYASALARIMIZDA MİLLİYETÇİLİK.....	311
İLK KURULAN SİYASİ PARTİLER	313
Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş: Millî Kalkınma Partisi, Demokrat Parti.....	317
Çok Partili Hayatta İlk Kurulan Türk Milliyetçisi Partiler: Millet Partisi (1948-1954).....	320
Türkiye Köylü Partisi	321
Cumhuriyetçi Millet Partisi (1954-1958) (CMP)	321
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP).....	322
Millet Partisi.....	322
Alparslan Türkeş ve 14'ler CKMP'de: Şahinlerin Dansı.....	322
II. DÜNYA HARBİ'NDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	325
DIŞ POLİTİKANIN İÇE YANSIMALARI VE SONUÇLARI	326
Nihal Atsız: Turancıyız, ne olacak?.....	326
Arif Nihat Asya: İşte Ben, Bal Gibi Turancıyım	327
Propaganda Savaşında Türk Sözü Gazetesi ve Kırım Türkleri.....	329
Saracoğlu: "Biz Türk'üz, Türkçüyüz"	331
Başbakan Saracoğlu'na Atsız'ın Açık Mektubu	332
Öğretmenlerin Kıpışması: Irkçılık- Turancılık Davası.....	334
Türkçülerin Çilesi: 1944'te Gözaltı ve Tutuklamalar.....	334
Devrin mağdurları: Türkçü Öğretmenler.....	337
Hesaplaşma: Yücel-Öner Davası	339
CHP Kurultayı'nda Türkçülük Davasının Hesaplaşması.....	340
CHP 7. Kurultayı'nda Milliyetçilik Tartışması.....	341
CHP'de Değişim ve Dönüşüm	345
Adana'da Halk Fırkasında Ayrışma.....	348
II. DÜNYA HARBİ VE TÜRK- SOVYET İLİŞKİLERİ.....	353
Adana'da Sovyet İsteklerine Tepki ve Arif Nihat Etkisi	357
Missouri'nin Top Sesleri.....	359
TÜRKİYE'DE KOMÜNİST HAREKETLER VE ADANA.....	361
Komünizmin Devşirdiği Ünlü İsimler	364
TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNDE YAKLAŞIMLAR: ANADOLUCULAR, LİBERALLER.....	369
Bergsoncular: Muhafazakâr Milliyetçiler.....	371
Tartışma: Türklük Müslümanlığa mı Bağlı?	373

BÖLÜM 7 TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE ADANA	377
MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ: 1930'LU YILLAR.....	378
Hatay Meselesi, Atatürk ve Arif Nihat Asya	379
Bayrak Şiiriyle Bayraklaşan Şair: Arif Nihat Asya.....	381
Millî Türk Talebe Birliği: Vagon Li ve Razgrad Olayı.....	384
1940'LI YILLAR: MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ VE ADANA.....	386
Tan Gazetesi Baskını: Kalkın Ey Ehli Vatan	389
Tan Gazetesi Baskınının Adana'daki İzdüşümü.....	391
Adana Basınında Rus İsteklerine Tepkiler.....	393
5 Ocak Bayramı'nda Adana Gençliğinin Şahlanan Şuuru	396
Zincirli Hürriyet'e Milliyetçi Tepkiler.....	400
Ankara'da Üniversiteli Milliyetçilerin Eylemi.....	404
Ağzına Alma Atatürk'ü... Atatürk Senin Gargaran Değil.....	407
Kıbrıs Davası: Kıbrıs Tespihin Yalnız İmamesidir	411
Türk Ocakları Tekrar Açılıyor	414
1940 ve Sonrasındaki Milliyetçi Dernekler ve Dergiler	415
1950'Lİ YILLAR: KOMÜNİZMLE MÜCADELE VE ADANA.....	417
Milliyetçi Dernekler Aynı Çatı Altında	420
1960'LI YILLAR: DARBE, 14'LER, TKMD.....	423
Aydınlar Kulübü-Ocağı: Türk-İslam Sentezi.....	426
Türkçüler Derneği.....	427
Millî Türk Talebe Birliği: Milliyetçilikten İslamcılığa	429
1960'LARDA ADANA GÜNDEMİ VE MHP'NİN KURULUŞU	431
Kadirli Kaymakamı ve Nail Vahdeti Faktörü	431
Adana İmam-Hatip Okulu ve Yılanların Öcü.....	432
CKMP Adana Kongresi: MHP'nin Doğuşu.....	437
Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)	446
Ülkü Ocakları ve Ülkücüler.....	447
CKMP Kongresi Neden Adana'da Yapıldı?	449
Adana'da Türkçüler	451
YOLLAR VE İZLER	455
KAYNAKLAR	457

*Cumhuriyetimizin 100. Yılında
kanı, canı, kalemi, çalışmasıyla kurtuluş ve kuruluşu
emek harcayan vatanseverlere ve yüreğine vatan sevgisini
nakşeden anneme minnet, muhabbet, rahmet, saygı ve dua ile...*

*“...bende bu vakayiin ilk hissi teşebbüsü bu memlekette,
bu güzel Adana’da vücut bulmuştur”*

Mustafa Kemal Atatürk

KAYNAKLAR

- Afetinan, A. (1959). Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Ankara: Türkiye İş Bankası Yay.
- Afetinan, A. (2000). Medenî Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Afetinan, A. (1969). M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, Ankara.
- Ahmet Haşım (1988). Üç Eser- Bize Göre Gurebâhâne-i Laklakan Frankfurt Seyahatnamesi. Haz. Mehmet Kaplan. İstanbul: MEB
- Akçiçek, Eren ve Karayaman, Mehmet (2007). Atatürk'ün Türk Ocakları'nı Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar. https://www.academia.edu/43974959/Atat%C3%BCrk_%C3%BCn_T%C3%BCrk_Ocaklar%C4%B1n%C4%B1_Ziyaretleri_ve_Yapt%C4%B1%C4%9F%C4%B1_Konu%C5%9Fmalar
- Akçura, Yusuf (1976). Üç Tarz-ı Siyaset. Ank: TTK Yay.
- Aksoy, Ömer Asım (1984). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I. TDK
- Akün, Ömer Faruk (2006). "Nâmık Kemal" İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi. 32. cilt, ss.361-378
- Akyıldız, Ali (2004). Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme, İstanbul: İletişim Yay.
- Ahmet Cevdet Paşa (1980). Maruzat. Haz. Yusuf Halaçoğlu, İstanbul: Çağrı Yay.
- Ahmet İhsan (1931). Matbuat Hatıralarım. İstanbul. C. 2.
- Akyüz, Kenan (1970). Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi. 3. Baskı. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Akyüz, Yahya (Ekim 1981). "Atatürk'te Namık Kemal'in Etkisi ve Abdülhamit Döneminde Yasak Kitaplara İlişkin İki Belge". Belleten TTK. Cilt 45, Sayı 180, ss. 501-512.
- Albayrak, Mustafa (2004). Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Apak, Rahmi (1957). Yetmişlik bir Subayın Hatıraları. Ankara: E.U. Personel Başkanlığı,
- Arık, Remzi Oğuz (2017) Coğrafyadan Vatana Fikri Yazılar. haz. Ezel Erverdi, M. İhsan Kara. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Arık, Remzi Oğuz (1992). Türk Milliyetçiliği. İstanbul: Dergâh Yay.
- Arıkoğlu, Damar (1961). Hatıralarım. İstanbul: Tan Matbaası.
- Aslan, Kadir (2021). Atatürk Dörtü'nde.
- Aslan, Betül (2004). "Millî Mücadele Döneminde Halkı Aydınlatma ve Propaganda Faaliyetleri Yürüten Önemli Bir Komisyon: 'İrşad Encümeni'". Atatürk Dergisi, Cilt: 4- Sayı: 2, ss.125-147
- Asya, Arif Nihat (2 Şubat 1937) "Bayrak" Türk Sözü Gaz., S.3744.
- Asya, Arif Nihat (25.12.1945) "Saçak Payı" Türk Sözü gazetesini.
- Asya, Arif Nihat (8 Ocak 1946). "Bir Günden Notlar", Türk Sözü Gaz.
- Asya, Arif Nihat (2005). Ayın Aynasında. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (3 Kasım 1945). "Düşünüyorum" Türk sözü Gaz.
- Asya, Arif Nihat (2005 c). Ses ve Toprak. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (2006). Kökler ve Dallar. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (1982). Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor. İstanbul: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (2013). Top Sesleri. İstanbul: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (2009). Kanatlarını Arayanlar. İst.: Ötüken
- Asya, Arif Nihat (1990). Dualar ve Âminler. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (2009). Kanatlarını Arayanlar. İstanbul: Ötüken
- Asya, Arif Nihat (1976). Rubaiyat-ı Arif I. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (1976b). Rubaiyat-ı Arif II. İst.: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (10 Kasım 1946). "Nerdesin?", Demokrat gaz.
- Asya, Arif Nihat (2005 a). Kubbeler. İstanbul: Ötüken Yay.
- Asya, Arif Nihat (2011) ed. Nevzat Kösoğlu. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Asya, Arif Nihat (29 Eylül 1936). "Türk Dil Telakkisine Açılan Yeni Bir Kitap I" Türk Sözü Gazetesi, S. 3642.
- Atatürk, Kemal (1969). Nutuk 1920 – 1927. Cilt: II. 9. Baskı. İstanbul: MEB.
- Atatürk, Mustafa Kemal (2007). Nutuk. Haz. M. Murat Sezer, Yakamoz Yay.
- Atay, Falih Rıfki (2001), Zeytin Dağı, Ank.: MEB
- Atay, Falih Rıfki (2012). Batış Yılları. İstanbul: Pozitif Yay.
- Atsız, Nihal (3 Kasım 1950). "Tarihin Barışmaz Düşmanları", Orkun.
- Atsız, Nihal (1992). Makaleler IV, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atabeyoğlu, Cem (Aralık 1999) Türk Spor Tarihinde Atatürk, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri (1917-1938) (1964), C. IV, Ankara: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 549-552
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, (2006). Ankara: ATAM Yay.,
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (1997), Cilt II (1906-1938), Ankara.
- Atik, Ayşe (2014). "İkinci Meşrutiyet Dönemi Karikatürlerinde Osmanlı Kurumları, Gündelik Yaşam ve Halk İmgeleri", Adnan Menderes Üni. Sosyal Bil. Ens. Tarih Anabilim Dalı
- Ayda, Lütfi (Ağustos 1946), "Ünanimizm (Beraberlik)", Çukurova Dergisi, Cilt 1, S.1.
- Aydemir, Şevket Süreyya (1999). Tek Adam, Cilt 1, 19. Basım, Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Şevket Süreyya (1975), Tek Adam, Cilt II, İstanbul: Remzi Kitabevi, Baskı 5.
- Aydın, H. (2019). Adana Vilayeti Salnamelerine Göre Kozan Livası. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Aydoğan, Bedri (2021). "Mehmet Emin Yurdakul'un Adana Günleri ve Dağlılar Hitabesi", Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, Prof. Dr. İ. Çetin Derdiyok Armağan Sayısı, 912-924. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/littera/issue/65606/982025>
- Ayhan, Yusuf (1963). Mustafa Kemal'in Pozantı Kongresi ve Adana'nın Kurtuluşu. Adana: İpek Matbaası.
- Ayın Tarihi (Mayıs 1944), S.132, s.21.
- Bakiler, Yavuz Bülent (2010). Arif Nihat Asya'nın İhtişamı. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- Balkılıç, Ö. (2014). "Rüşeym Halinde Türk Milliyetçiliği: Türk Yurdu Dergisi (1911-1918)", Mülkiye Dergisi, 34(266), 125-170.
- Bardakçı, Murat (25.11.2018). "Abdülhamid'in hatıra defteri yoktur, bu isimdeki kitap sahtedir, inanmayın ve kullanmayın!" <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/2235484-abdulhamidin->
- Batur, D. A. (2013). 1200 Yıllık Sürgün 'Türk' Sözü'nün Hazin Serüveni. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Bayur, Yusuf Hikmet (1997). Atatürk Hayatı ve Eseri – Doğumdan Samsun'a Çıkışa Kadar, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- BCA, 490.01.1148.27.1.30
- Bilgi, Nejdett (1989). Boğazlıyan Kaymakamı Mehmet Kemal Bey'in Yargılanması, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Bischoff, Norbert Von (1936). Türkiye'deki Yeni Oluşun Bir İzahı, (Çev.: Burhan Belge), Ankara Yayınevi: Ulus Basımevi.
- Birinci, Ali (1990), Hürriyet ve İtilaf Fırkası II. Meşrutiyet Devrinde İttihat ve Terakki'ye Karşı Çıkanlar.
- Bozkurt, Mahmut Esat (25.9.1934). "Türk ihtilalinde milliyetçilik prensipleri", Türk Sözü gazetesi.
- Bozkurt, Mahmut Esat (2000). Atatürk İhtilali III. Cumhuriyet.
- Bozkurt, Mahmut Esat (2008). Atatürk İhtilali I-II, İst.: Kaynak Yay.
- BOA DH. MKT. 1539.115 Belge tarihi: 29.12.1305

- Can, Tevfik (5.12.1945) "Gençliğin Galeyanı" Türk Sözü gaz., s.3
- Can, Tevfik (3.1.1948). "Komünizm Görüldüğü Yerde Ezilecektir", Türk Sözü gaz.
- Cansever, Edip (2008), Sonrası Kalır I. İstanbul: YKY.
- Cansız, Kundakçı Songül (Ekim 2020). "Kısa Bir Ömrün Uzun Hikâyesi: Hikâyelerinde Ömer Seyfettin", Özel Sayı, 26-64 | 60 Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür-Sanat-Mimarlık Dergisi.
- Cansız, Kundakçı Songül (2022) Şair Şiir ve Şehir Arif Nihat Asya'nın İzinde Adana. Akademisyen Kitabevi
- Cansız, Kundakçı Songül (Haziran 2020). "Remzi Oğuz Arık'ın Fikir ve Hayat Coğrafyası", Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, s. 91-115.
- CHP Yedinci Büyük Kurultay Tutanağı, Ankara 1948, s.395-396.
- Coşkun, T. (1967). Kadirli Milli Mücadelesi ve Hatıralar. Kadirli Basımevi
- Coşkun, Ali (2003). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye Ekonomisi, Atatürkçü Düşünce Dergisi, Sayı:4.
- Cunbur, Müjgân (1985). "Ömer Seyfettin'in Hayatı ve Eserleri", Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin, Ankara: AKMY.
- Cebesoy, Ali Fuat (2000). Milli Mücadele Hatıraları, İstanbul: Temel Yayınları.
- Cemal Paşa (2001). Hatıralar. Haz. Alpay Kabacalı. İst.: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- Çabuk, Mustafa (2013). "1875-1925 Yılları Arasında Adana, Antakya, Antep, Maraş ve Mersin Bölgelerinde Misyonerlik Faaliyetleri ve Ermeni Olayları", KSİÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi
- Çağlar, Ali- Uluçakar, Mustafa (2017), "Günümüz Türkçülüğünün İslam'la İmtihanı: Türk-İslam Sentezi ve Aydınlar Ocağı, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (26), 119-139.
- Çamurdan, Ahmet Cevdet (1969). Kurtuluş Savaşında Doğu Kilikya Olayları.
- Çanak, Erdem (2013). "Çukurova: Adana Halkevi Dergisi". Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 22, S.1, ss. 139-156
- Çanak, Erdem (Kasım 2014) Atatürk'ün Adana Ziyaretleri Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: 30 Sayı: 90, ss.49-82
- Çanak, Erdem-Yeşil, Ahmet (2015). "Atatürk Döneminde Adana (Seyhan) Vilayetinin Demografik Yapısı", Tarihî Peşinde, S. 14, s. 117-118.
- Çantay, Balıkesirli Hasan Basri (1966). Âkıfname. İstanbul.
- Çaycı, Abdurrahman (2002). Gazi Mustafa Kemal Atatürk Milli Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayatı ve Eseri). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Çelik, Kemal (2007). "Adana ve Çevresinde Ermeni ve Fransız Cinayetleri". Ermeni Araştırmaları I. Türkiye Kongresi Bildirileri II. Cilt. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Ermeni Araştırmalar Ens.
- Çelik, Kemal (2012). "Fransızların Adana ve Çevresinde Böl ve Yönet Gayesiyle Kourduduğu Cemiyetler" 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007 Bildiriler: Tarih ve Medeniyetler Tarihi. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, ss.899-911
- Çelik, Kemal (1998) "Millî Mücadele'de İlk Kurşun ve Dörtöl'ün Düşman İşgalinden Kurtuluşu", Atatürk Araştırma Merkezi Der., C.14, S. 41, ss.478-486
- Çelik, H. Seçkin (Güz 2017). "Yücel-Öner Davası ve İlmal Edilmiş Bir Siyasal Tartışma: Türkçe Ders Kitaplarında Sosyalist Komünist Propaganda İddiası" SUTAD, (42): 507-530
- Çetin, Engin Can (Temmuz 2018). "Düyun-u Umumiye ve Osmanlı Dış Borç Tarihi Genel Bir Bakış" Balkan Sos. Bil. Der. C:7, S14, ss.234-249.
- Çolak, Muhittin (2018). Her Şey Milliyetçi Türkiye İçin. Kripto Kit.

- Çomu, Aslı Emine (2023). Altun Yurd. Ankara: Akademisyen Yay.
- Çomu, Aslı (Ocak 2022), "Adananın Kurtuluşunun Yeni Adana Gazetesine Yansıması", Toplumsal Tarih, S. 337.
- Çongur, H. Rıdvan (2001). Profesör Remzi Oğuz Arık, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Dağ, Mustafa (2021), "Hemavend Aşireti'nin Tütün Kaçakçılığı İddiaları ve Adana Reji İdaresi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 3 (1333-1344).
- Dağ, Mustafa (Ekim 2021). "XIX. Yüzyıl Sonlarında Reji İdaresi'nde Kayıt Dışı Ekonomi Davası: Bayburt Reji Memurluğu Örneği" (1888-1909)" Dicle Üni. SBE Der., S. 28, ss. 444-471
- Dağlarca, Fazıl H. (1979). Çukurova Koçaklaması. İst.: Cem Yay.
- Danışmend, İ. H. (1972). İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi. C. 4, İst.
- Danışmend, İ. H. (1983) Türklük Meseleleri. İst.: İstanbul Kitabevi
- Darendelioglu, İlhan (1976) Türkiye'de Komünist Hareketleri. 4. Baskı İstanbul: Toker Yayınları.
- Darendelioglu, İlhan (1977). Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri. 3. Baskı. İstanbul: Toker Yayınları.
- Demiray, Ahmet (1954). Resimli Amasya Tarihi. Balıkesir
- Dinamo, Hasan İ. (2007). Kutsal Barış/ 2. Kitap. İst.: Tekin Yay.
- Dinamo, Hasan İ. (2012). Kutsal İsyan/ 2. Kitap. İst.: Tekin Yay.
- Dinamo, Hasan İ. (2012a). Kutsal İsyan 3. Kitap. İst.: Tekin Yay.
- Dingeç, E. (1998) 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başında Mersin'in ekonomik yapısı. YLT, Anadolu Üni., Sosyal Bil. Ens.
- Dura, Cihan (2018), Atatürkçü Öğreti Dersleri Birinci Görev Okulu https://www.academia.edu/40339690/ATAT%C3%9CRK%C3%87%C3%9C_%C3%96%C4%9ERET ET.: 20. 11. 2023
- Dursun, Çiler "Türk-İslam Sentezi İdeolojisi ve Öznesi. Doğu Batı, Yıl: 7, (25), Kasım, Aralık, Ocak 2004.
- Ener, Kasım (1970). Çukurova Kurtuluş Savaşında Adana Cephesi. Ankara: Türkiye Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2018). Atsız: Türkçülüğün Mistik Önderi, Ankara: Panama Yayıncılık.
- Ercilasun, A. B. (04 Aralık 2022). "Komünizmle Mücadele Derneği", Yeni Çağ gaz. <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/komunizmlle-mucadele-dernegi-604074h.htm?fbclid=ET.:23.06.2023>
- Eren Akçiçek-Mehmet Karayaman (2007) Atatürk'ün Türk Ocakları'nı Ziyaretler ve Yaptığı Konuşmalar. Ege Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü, İzmir
- Erer, Tekin (1966). Türkiye'de Parti Kavgaları, İst.: Tekin Yay.
- Ersoy, Mehmed Âkif (2014). Safahat. Haz. M. Ertuğrul Düzdağ. İstanbul: Bağcılar Belediyesi.
- Ertekin, Orhangazi (2002). "Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce- 4: Milliyetçilik"
- Eroğlu, Hamza (Kasım 1989). "Türkiye Cumhuriyeti'nin İlanı". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 6, S. 16: 7-26.
- Eryılmaz, Bilal (1990). Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Teb'anın Yönetimi, İstanbul: Risale Basın Yayın.
- Ferit Celal (19 Haziran 1339). "Nifak Ateşi", Altınyurt, S. 3, C. 1, s. 25
- Ferit Celal (21 Mayıs 1339). "Kırk Kahramanlar", Altın Yurt, S.2, C.1 s.17.
- Ferit Celal (Ağustos 1928). "Milliyet Meselesi", Türk Yurdu
- Feyzioğlu, Turhan (1996). Atatürk ve Milliyetçilik. Ankara: ATAM
- Fırat, Melek ve Kürkçüoğlu, Ömer (2006). "Sancak (Hatay) Sorunu", Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, C I (1919-1980), Baskın Oran (Edt), İst.: İletişim Yay., 279-292.
- Fincan, Erkan (2020). "Heyet-i Nasihadan İrşat Heyetlerine: Milli Mücadele'de Halkı İkna Çalışmaları", Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gizlice, Abdullah (hız) (2012). Yüksel Özden Anısına Ağıt Yarışması/Osmaniye ve Yukarıçukurova Ağıtları. Osmaniye Folklor Araştırma Derneği Kültür Yay.
- Güler, Ali (1998). "Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin Din-İbadet, Eğitim-Öğretim Hürriyetleri ve Bu Bakımdan "Kilise Defterleri"nin Kaynak Olarak Önemi", Otam AÜ Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi. Cilt 9, Sayı 09, s.155-175.
- Güler, Ali (2008) Karamanlı Sarı Paşa [Atatürk]. Karaman Belediyesi Kültür Yayını.
- Gülsoy, Ufuk (1999). "İslahat Fermanı". İstanbul: TDV İslam Ansiklopedisi. 19. cilt, ss.185-19
- Günay, Nejla (2009). "1909 Adana Olaylarından Sonra Yapılan Yardım Çalışmaları", Akademik Bakış C.2, S. 4, ss.113-123.
- Güneş, Mehmet (Aralık 2017). "Osmanlı Devleti'nin Gayrimüslim Tebaaya Yaklaşımında Dönemsel Değişimler", Tarih ve Gelecek Dergisi, Cilt 3, Sayı 3, s.13-26.
- Güngör, Erol (1982). Dünden Bugünden Tarih-Kültür-Milliyetçilik. Ankara: Mayaş Yay.
- Güngör, Erol (2003). Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri. Hisar gaz. file:C:/Users/Pc/Downloads/TurkiyedeMisyonerFaaliyetleri.pdf, Erişim tarihi 08.09.2021
- Gürsoy, Bedri (1984). "100. Yılında Düyun U Umumiye İdaresi Üzerinde Bir Değerlendirme", İÜ İktisat Fakültesi, Ord. Prof. Şükrü Baban'a Armağan, İstanbul.
- Gökbilgin, M. Tayyib (2011). Milli Mücadele Başlarken Mondros Mütarekesi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına, 1. Kitap, İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, C.I.
- Gökgöz, Saime Selenga (Güz 2008), "Finlandiya Türkleri ve Türk Hariciyesinin Siyaseti" bilig. Sayı 47. https://bilig.yesevi.edu.tr/shw_artcl-1224.html
- Güven, Ferit Celal (10.2.1948). "Damarlarımızdaki Asil Kan" Türk Sözü gaz., s.1
- Güven, Ferit Celal (15.6.1947). "Millletin Lâneti Uzerlerine Olsun", Türk Sözü gazetesi, s.1
- Güven, F. C. (6.2.1947). "Hoş Göremeyiz", Türk Sözü gaz., s.1
- Güven, Ferid Celâl (23.12.1945) "Böyle yapmakla kuvvetimize kuvvet imanımıza iman katıyorlar" Türk Sözü gaz., s.1
- Güven, F.C. (18.5.1947). "İçimizdeki Büyük Düşman", Türk Sözü gaz., s.1
- Güven, Ferit Celal (2.6.1948). "Varlığımızı, Türklüğümüze borçluyuz", Türk Sözü gaz., s.1.
- Güven, Ferit Celâl (1970). "58 Yıl Öncesinden Bugüne", Yeni Ufuklar, S.223, s.5.
- Güven, Nevzat (13.2.1947). "Komünist faaliyetleri ve Biz", Türk Sözü gaz., s.1
- Güven, Nevzat (7.4.1946), "Misuri'nin Top Sesleri Dünyaya Neyi İlan Etti?", Türk Sözü gazetesi, s.1
- Hâkimiyet-i Milliye, 30 Ekim 1921, sayı:338.
- Halıcı, Şaduman (2008). "Hürriyet ve İtilaf Fırkası Adana Başkanı Hafız Mahmut Celale Ait Bilinmeyen İki Beyanname", Tarih Araştırmaları Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 44, ss. 99-112.
- Hamdullah Suphi (Aralık 1930). "Türk Ocağı'nın Tarihçesi ve İftiralar Karşı Cevaplarımız", Türk Yurdu, Cilt: 5-25, Sayı: 36-230, s.2.
- Hanioglu, M. Şükrü (2001). "İttihat ve Terakkî Cemiyeti". İstanbul: TDV İslam Ansiklopedisi. 23. cilt, ss.476-484.
- Hatipoğlu, Süleyman (2001). Türk-Fransız Mücadelesi (Orta Toros Geçitleri, 1915-1921), Ankara: Atam Yayınları.
- Hatipoğlu, Süleyman (8.01.2020). "Mustafa Kemal Paşa Türk Bağımsızlık Savaşı'nın İlk Ateş Emrini Adana'da Verdi". Yeni Adana, S.29029, s. 2
- Hız, M. Nevzat- Karataş, Ahmet (2019). Adana Futbol Tarihi- Osmanlıdan Cumhuriyete (1900-1950). Adana Büyükşehir Bel. Yay.
- Nazım Hikmet (1992) Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim. 5. Basım. İstanbul: Adam Yayınları.
- İşinsu, Emine (1973). Tutsak. İstanbul: Ötüken Yay.
- İlhan, Ziya (11 Temmuz 1945). "Yeni partinin Adana Sekreteri", Türk Sözü gazetesi, s.2
- İlhan, Attila (1959) Duvar, Dost Yay.

- İslam, İ. (1995). Millî Mücadele'de Yeni Adana Gazetesi (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Erzurum.
- İslam, İbrahim (2004). "Kurtuluş Savaşı Yıllarında Çukurova 'Sosyo-Ekonomik Bir Değerlendirme'" Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: 20 Sayı: 58, ss.47-64.
- İskit, Server (1943). Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları. Başvekalet Basın ve Yayın Umumi Müdürlüğü yay.
- İstiklal Harbi gaz. (20.6.1919). "Adana Ermenileri 50 Bin Altın Talep Ediyorlar", Haz. Ö. Sami Coşar, No: 33, s.2, Ank.: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (15.05.1919). "Türkleri savundu vazifeden alındı", Haz. Ö. Sami Coşar, No: 1, s.2, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (16.05.1919). "Bu hale nasıl düştük? Patrikhanedeki toplantı", Haz. Ö. Sami Coşar, No: 2, s.4, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (16.05.1919). "Bu hale nasıl düştük? Türk Parlamentosunda Türk'ü Tahkir", Haz. Ö. S. Coşar, No: 2, s.5, Ank.: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (5 Haziran 1919). "Amerikalılar Gelibolu'da Petrol Arayacak", Haz. Ö. Sami Coşar, Yeni İstanbul Yayını No:20, s.2, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (19.05.1919), "Kan Dökerek Ölmek İsteriz" Haz. Ömer Sami Coşar, Yeni İstanbul Yayını, Nu: 5, s.1, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (27 Mayıs 1919). "İzmir'de Döndürülen Dolaplar", Haz. Ö. Sami Coşar, No: 12, s.2, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (31 Mayıs 1919). "Sultanahmet'teki Miting", Haz. Ö. Sami Coşar, No: 16, s.1, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (26.6.1919). "Ali Kemal milliyetçilere aşağı tabaka diyor", haz. Ö. S. Coşar, Yeni İstanbul Yay. No:38, s.1, Ank.: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (8 Ağustos 1919). "Millet istiklal mücadelesinde, onlar ise...", haz. Ö. S. Coşar, Yeni İstanbul Yay. No 76 s.2, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (20 Ağustos 1919), "Yurtları Parçalanırsa Türkler Savaşacaktır", İstiklal Harbi gaz., haz. Ö. Sami Coşar, Yeni İstanbul Yay. No: 86, s.2, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (23 Mayıs 1919). "Türkler Birleşin", haz. Ö. Sami Coşar, Yeni İstanbul Yay., No:9, s.1, Ankara: ATO
- İstiklal Harbi gaz. (24 Mayıs 1919). "Yüz bin Türk Yemin Etti", haz. Ö. Sami Coşar, Yeni İstanbul Yay. No: 10, s.1, Ankara: ATO
- İşisag, Ahmet Nadir (2018). Varda Köprüsü ve Mühendis Nicholas Mavrogordato Efendi. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- İz, Mahir (1979). Yılların İzi. İstanbul
- Kal, Nazmi, (2017) "Ekonomik Kalkınma Savaşının Temelini Atan Kongre: İzmir İktisat Kongresi", Ekonomi Tarihi, Ekonomik Forum, s. 106-112. https://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2017/270/106_112.pdf ET:23.2.2023
- Kalaycı, İrfan (2009). "Atatürk'ün kalkınma modeli (AKM): Günümüz sanayisi için kazanımlar" Maliye Dergisi (Ocak-Haziran), Sayı: 156, ss.152-176.
- Karabekir, Kazım (1969). İstiklal Harbimiz. Türkiye Yayınevi
- Karaburgu, Oğuzhan (2010). "Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Tiyatro Eserleri Üzerinde Bir Araştırma ve İnceleme", Pam. Üni. SBE. Doktora Tezi
- Karakuş, Emin (1977). Kırk Yık Bir Gazeteci Gözüyle İşte Ankara, Hürriyet Yayınları, İstanbul.
- Karal, E. Ziya (1998) Osmanlı Tarihi, C. 5, Ank.: TTK Bas.
- Karal, Enver Ziya (1996), Osmanlı Tarihi İkinci Meşrutiyet ve Birinci Dünya Savaşı (1908-1918), C. IX, Ankara: TTK Yayınları.
- Karal (Ord. Prof.), Enver Ziya (2003). Atatürk'ten Düşünceler. Fatih Özdemir (Ed.). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

- Karapınar, Mustafa (Ekim 1972). "Arif Nihat Asya ile Bir Konuşma", *Töre Dergisi*, S.17
- Karataş, Murat (2022) *Türk Demokrasi Tarihi (1945-1980) Liderler, Partiler ve Seçimler*. Efe Akademik Yayınları.
- Karataş, Murat (2020). "Türkiye'nin 1960'lı Yıllarında Türkçü Basın Örneği Olarak Milli Yol Dergisi", *Abdullah Gül Üni.*, s.815-829
- Karcı, Betül (31 Mayıs 2021). "Tan Gazetesi". *Atatürk Ansiklopedisi*. s.3
- Karlangıç, Osman (Temmuz 2018). "Adana'da Misyonerlik Faaliyetleri ve Bu Çalışmalara Müslüman Ulemanın Tepkisine Bir Örnek (1876-1909)", *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Der.*, C.4, S.7, s.176-194.
- Kaplan, Ramazan (1999). *Muallim Naci'nin Bir Trajedi Denemesi Gazi Ertuğrul Bey*. İlmi Araştırmalar 7, İstanbul.
- Kaplan, Mehmet (1998). *Şiir Tahlilleri 1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar*. 15. Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, Mehmet (1986). *Tevfik Fikret*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Kaplan, Halil İbrahim (2001) *Salnâmelere Göre Adana (1880- 1900)*, Süleyman Demirel Üni. SB Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı YLT.
- Kılıç, Murat (Aralık 2007). "Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:16, ss.113-140.
- Kılıç, Murat (Bahar 2012), "Tek Parti Döneminde Milliyetçilik ve CHP'nin Yedinci Büyük Kurultayı", *ÇTTAD*, XII/24, ss.189-202
- Kılıç, Aziz (2020). *Adanalı Bir İttihatçı: Ali Münif Yeğena (1874-1951) ve Siyasi Yaşamı*. History Studies, C.12 S.4, 1999- 2021.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2003). *Ulu Hakan İkinci Abdülhamid Han*. 14. Basım. Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, Necip Fazıl (1999). *Babıâli*. 11. Baskı. İst.: Büyük Doğu.
- Kışlalı, Ahmet Taner (2007). *Kemalizm, Laiklik ve Demokrasi*, Ankara: İmge Yay.
- Kocaman, Ali (2014). *Yukarı Çukurova'da Ağıtlar ve Hikâyeleri*. Adana: Ekrem Matbaası.
- Kocaoglu, Bünyamin (Bahar 2007). *Ulus-Devletin İnşası Sürecinde Bir Türk(çe)leştirme Politikası "Chp Hars Komiteleri" (1937-1938)*. Muhafazakâr Düşünce Dergisi, C.3, S.12, 67-73.
- Kocatürk, Utkan (2005), *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, ATAM.
- Koçar, Çağatay (1990). "Çukurova'nın Kurtuluşuna İştirak Eden Türkistanlılar". XI. Türk Tarih Kongresi, 05-09 Eylül 1990, Ankara (VI. Cilt)
- Kodaman, Bayram (1987). *Sultan II. Abdülhamid Devri Doğu Anadolu Politikası*, Ankara
- Komisyun (1999) *Adana'da Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi Eğitim*, Adana: İl Millî Eğt. Müd. Yay.
- Konur Çakmak, N. (2019). *Osmanlı'da Sanayileşme: Adana'da Fabrikalaşma Süreci (1864-1912)*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Kozanoğlu Muhittin (17.1.1962), "Ülkücü Kaymakam", *Türk Sözü gaz.*, s.2.
- Kök, Mustafa (Mart 2012). "Türk Milliyetçiler Derneği'nden Türkiye Milliyetçiler Derneği'ne". *Türk Yurdu*, ss.86-99 <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1040> ET.:26. 3. 2023
- Koroğlu, Ömer (2011) "İkinci dünya Savaşı'nda Türkiye'nin askeri durumu ve savaş dışı politikası", *AÜ Sosyal Bilimler Ens. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi* Ankara
- Köstüklü, Nuri (1992), "Misak-ı Milli ve Atatürk'ün Dış Politika Hedefleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Dergisi*, S.1, ss.123-127
- Küçük, Evren (Bahar 2017). "Büyük Güçlerin Mücadelesinde Akdeniz: Refah Şilepi Örneği". *Karadeniz Araştırmaları*, S. 53, s.99-121.
- Küçük, Cevdet (1988). "Abdülhamid II". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV, 1. cilt, ss.216-224
- Küçük, Cevdet (2020). "Misak-ı Milli". *İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV, 30. Cilt, ss.173-175

- Küçük, Cevdet- Ertüzün, Tevfik (1994). "Düyun-ı Umumiyye". İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV, 10. cilt, ss.58-62.
- Kürkçüoğlu, Ömer (1978). Türk İngiliz İlişkileri (1919-1926), Ankara.
- Langlois, Victor (2021). Kilikya'ya Yolculuk (Çev. Ayşe Ateşoğlu; editörü S. Haluk Uygur). Adana: Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi.
- Livan, H. Furkan (2020). "Türk Siyasal Düşüncesinde Modernleşme ve Bergsonculuk: Anti Mi Alternatif Mi?", Ankara Ün. SBF Dergisi, Cilt 75, No.4, s. 1443 – 1467.
- McCarthy, Justin (1998). Ölüm ve Sürgün. Çev. B. Umar, İstanbul: İnkılap Yay.
- Menekşe, Metin (2013). "Berlin Konferansı Sonrasında Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi (1878-1923)". Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt 6, S.12, ss.309-325.
- Meşe, Ertuğrul (2013) Türk Siyasal Yaşamında Komünizmle Mücadele Dernekleri, Selçuk Üni. SBE Sosyoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Mert, Hamdi (2015) İlk 7 İmam Hatip Okulu ve Bir Model Kişilik Faruk Akkühah. Çizge Yayınları.
- Mert, Hamdi (2019). Din ü Devlet Mülk ü Millet Bir Ömrün Hikayesi. Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Millîyet (9 Mart 1958), "Sanuber Karyağdı hudut dışı ediliyor".
- Mumcu, Uğur (2007). Uyan Gazi Kemal, Ankara, um:ag Yay.
- Mütercimler, Erol (2010). Fikrimizin Rehberi Gazi Mustafa Kemal. İst.: Alfa Basım Yay.
- Nalbandoğlu, M. (1964). İstiklal Marşımızın Tarihi. İst: Cem Yay.
- Namık Kemal (2019). Vatan yahut Silistre. (Editör: Emine Kolaç), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını
- Nazım Hikmet (2008) Bütün Şiirleri. 4. Baskı. İstanbul: YKY
- Oğuzcan, Ümit Y. (25.7.1947). "Unutuldu mu?", Türk Sözü gaz.
- Okcu, Erdoğan Cemil (Şubat 1969). Ayşe Dergisi, Yıl. 1, S. 2, s. 6.
- Okutan, Çağatay (2004), "Bozkurt'tan Kuran'a Milli Türk Talebe Birliği", İstanbul: İBÜ Yay.
- Okuyan, Yaşar (2010). O Yıllar. İstanbul: Doğan Kitap
- Oran, Baskın (1988). Atatürk Milliyetçiliği, Resmi İdeoloji Dışı Bir İnceleme. Ankara: Dost Kitabevi.
- Ortaylı, İlber (2007). Batılılaşma Yolunda. İstanbul: Merkez Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Öngel, F. S. (2021) "Bir Sanayi Kenti Olarak Adana'nın Yükselişi ve Düşüşü", G. Ü. İslâhiye İİBF Uluslararası E-Dergi, 5(5):112-127
- Ömer Seyfettin (2009) Bütün Hikayeleri 1, İst.: Üç Harf ABC Yay.
- Ömer Seyfettin (2019) Bütün Hikâyeleri Haz.: N. H. Polat. İst.: YKY.
- Ömer Seyfettin (1958). Yarınki Turan Devleti. İstanbul: Beyazıt Toprak Dergisi Matbaası.
- Ömer Seyfettin (1990) Türklük Ülküsü. Haz. Yalçın Toker. İstanbul: Toker Yay.
- Önder, Mehmet (1975). Atatürk'ün Yurt Gezileri, Ankara.
- Öner, Sakin (8.4.2019). Türk Milliyetçiliğinin Güncel Meseleleri –10. Milli Devlet. <https://www.millidevletgazetesi.net/KoseYazisi/turk-milliyetciliginin-guncel-meseleleri-10-4340> ET: 05.05. 2023
- Önsoy, Rıfat (1988), Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayii ve Sanayileşme Politikası, Ankara.
- Örenç, Ali Fuat (2011). "Yunanistan'ın Bağımsızlığı Sürecinde Yok Edilen Mora Türkleri", Uluslararası Suçlar ve Tarih, Sayı: 11/12.
- Örneke, Cangül (2010). "1950'li Yıllarda ABD ile Buluşma: Antikomünizm, Modernleşmecilik ve Manevîyatçılık", T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Özbudun, Ergun (1986). "Halkçılık", Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, Atatürkçülük, Ankara
- Özcan, Azmi (2007). "Osmanlılık". İstanbul: TDV İslam Ansiklopedisi. 33. cilt, ss.485-487
- Özdam, Barış (Aralık 2006). "Osmanlı İmparatorluğu'nun Taraf Olduğu Uluslararası Antlaşmalar İtibarıyla Ermeni sorunu -1918-1922 Dönemi". Güvenlik Stratejileri Dergisi, Yıl 2, S.4, ss.173-188

- Özdemir, Nuray, (2021), "Milli Mücadele Dönemi Mitinglerinde Türk Kadını", Belgi Dergisi, P'Ü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay., S.21, ss.1-22.
- Özdil, Yılmaz (2020). Son Cüret. İstanbul: Sia.
- Özgül, Metin Kayahan (1991), Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Özlü, Hüsnü (2021). "İstiklal Marşı'nın Yazılışı ve Kabulü". Atatürk Ansiklopedisi. <https://ataturk-ansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/>
- Özkan, Volkan (2018). Türk Kültüründe Bozkurtun Yeri ve Önemi. İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Ens. Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Özkaya, Necdet (16 Kasım 2015). Adana Kültür Derneği [https://www.adanakulturderneği.org/index.php/necdet-ozkaya/695-faruk- ET.: 04. 04.2023](https://www.adanakulturderneği.org/index.php/necdet-ozkaya/695-faruk-ET.:04.04.2023)
- Öztoprak, İzzet (Kasım 1991). "Adana ve Çevresinde Müdafaa-i Hukuk Çalışmaları". Atatürk Araştırma Merkezi Der. C.8, S.22, ss.117-140.
- Öztekin, Hülya (2018). "1944 İrkçılık-Turancılık Davası ve Basındaki Tartışmalar", Selçuk İletişim Dergisi, 11 (1): 212-236
- Öztürk, Mustafa (1996), "Osmanlı Miri Rejiminin Misak-ı Millî ile Münasebetleri", Beşinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri, Ankara, s. 191.
- Öztürk, Emine (2016) "Millî Türk Talebe Birliğinde Değişen Milliyetçilik Anlayışı ve Anti-Komünizm (1965- 1971)" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Dergisi Yıl: 2016/3, Sayı:25, s.103-126
- Pamuk, Şevket (1990). 100 Soruda Osmanlı -Türkiye İktisadî Tarihi 1550-1914. İstanbul: Gerçek Yayınevi
- Pınar, Mehmet (2015). "Adana Türk Ocağı ve Faaliyetleri (1923-1931)", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Der., C.8, S.41, ss.537-552.
- Polat, Nâzım H. (Mart 2020). "Kısacık Ömürlü Büyük Adam: Ömer Seyfettin (1884-1920)" Türk Dili, Yıl: 69. Sayı: 819. s.4.
- Ramazanoğlu, Gözde (2009). "Adana'da Roma Dönemi Köprüsü: Taşköprü", Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 1
- Realiteci (11 Temmuz 1945). "Şiringayı Bırakınız", Türk Sözü, s.1
- Realiteci (26.12 1945). "Gerektiği Gün Dövüşeceğiz", Türk Sözü.
- Realiteci (27. 12. 1945). "Bir Dinamit Gibi", Türk Sözü Gaz., s. 1
- Realiteci (6.12.1945) Türk Sözü "Yaşasın Gençlik" S.6481 s.1
- Saban, Duygu (2017). Geleneksel Adana-Mahalleler, Sokaklar, Binalar. Akademisyen Kitabevi.
- Sadak, Necmettin (9 Mayıs 1944). "On ikiye beş kala", Akşam gaz.
- Safa, Peyami (1938). Gün Doğuyor. Ulus Basımevi. Ankara: Cumhuriyet Halk Partisi Gösterit Yayımları
- San, Haluk (Aralık 1999). Türk Spor Tarihinde Atatürk, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, s. 51-54-119
- Sansar, M. Fatih, Karataş, A. (2015) 1924 Adana Beynelmilel Ziraat Sergisi / Cumhuriyet'in İlk Uluslararası Fuarı. Adana: Çukurova Fuar. A.Ş.
- Sansar, M. Fatih (2002), Tanzimat Döneminde Aşiretlerin İskanı, Türkler C. 13, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- Sansar, M. Fatih (2005), Tanzimat Döneminde Çukurova Hanedan Ailelerin Tasviyesi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2005/1, Manisa, s.s. 81-95.
- Sansar, M. Fatih (2006), Fırka-i Islahiye ve Osmaniye (Cebel-i Bereket), Osmaniye Valiliği Yayınları, Osmaniye.
- Sansar, M. Fatih, Batar Hüseyin (2021). 5 Ocak Adana'nın Kurtuluş Yazıları (Derleme). Livre de Lyon
- Saymen, Celal Tevfik (6.12.1945) "Şahlanan Şuur" Türk Sözü Gaz. S.6481, s.2.
- Shaw, Stanford J. – Shaw, Ezel Kural (1983). Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye, İstanbul, C. 2.

- Saray, Mehmet (2022). Atatürk'ün Türklük ve Milliyetçilik Anlayışı. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yay.
- Safioğlu, Tahir (1949), Türk Gençliğine Açık Mektup, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği, Adana: Türkedoğru Basımevi.
- Sarıkoyuncu, Ali (Kasım 1997). "Mustafa Kemal ve Millî Mücadele'de Din Adamları". Atatürk Araştırma Merkezi Der., C. XIII, S. 39
- Sarıkoyuncu, Ali (2008). "Atatürk, Din ve Din Adamları". 38. ICANAS: Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 10-15.2007, Ankara, Bildiriler, cilt: II, s. 511-541
- Sarınay, Yusuf (2005). Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları 1912-1931. İstanbul: Ötüken Yay.
- Sefercioğlu, Necmeddin (Eylül 2011). "Türk Milliyetçiler Derneği", Türk Yurdu Dergisi, Yıl 100 – S. 289
- Selçuk, İlhan (13.1.1998). "Çelişkiler Yumağı İnsan", Cumhuriyet gaz.
- Selvi Ünlü, Tülin (2007) "19. yüzyılda Mersin'in kentsel gelişimi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Selvi Ünlü, Tülin (2020). On Dokuzuncu Yüzyılda Doğu Akdeniz Liman Kentinin Yapısı, Derleme, Mersin Üniversitesi, Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi
- Serdengeçti (Haziran 1951). "Son Hadiseler ve Onların İç Yüzü", Serdengeçti der., S.13, s.3
- Seyhan gaz. (5.1.1948). "Komonizme Lanet".
- Seyhan gaz. (14 Şubat 1949). "Adana Halkını ve Gençliği ikaz Ediyoruz!" Yıl:2- Sayı:101.
- Sevim, A.- Yücel, Y. (1990). Türkiye Tarihi, Ankara: T.T.K.
- Sonyel, S. R. (Nisan 1998). "Yunan Ayaklanması Günlerinde Moradaki Türkler Nasıl Yok Edildiler?", Belleten, LXII/233. ss.107-120.
- Sonyel, Salahi R. (Aralık 1985). "Büyük Devletlerin Osmanlı İmparatorluğunu Parçalama Çabalarında Hristiyan Azınlıkların Rolü", Belleten C: XLIX s. 195, s. 647-656. dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1986378
- Sonyel, Salâhi R. (Aralık 1987) İngiliz Gizli Belgelerine Göre Adana'da Vuku Bulan Türk- Ermeni Olayları (Temmuz 1908-Aralık 1909)", belleten TTK, Cilt 51, Sayı 201, ss.1241-1290
- Sorgun, Taylan (2017), Bekirağa Bölüğü ve Mütareke Dönemi, İstanbul: Kaynak Yay.
- Soyak, Hasan Rıza (1973). Atatürk'ten Hatıralar, C II, İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Yayınları
- Sönmezer, Burak (2014). "Necip Fazıl Kısakürek'in Düşünsel Hayatı (1923 – 1950)", Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora Tezi
- Sun, Zeynel Besim (27. 12. 1945). "Biz Ermeni Nazi Çekemeyiz!", Türk Sözü Gaz.
- Sun, Zeynel Besim (23.12.1945) "Hiç Şüphe Yok ki Doğuşacağız", Türk Sözü gaz.
- Şardan, Tolga (2019). "Komonist Masası"ndaki Nâzım Hikmet. Doğan Kit.
- Şimşek, Esmâ (Bahar 2017). "Ermeni Mezalimini Konu Alan Çukurova Ağaçları Üzerine Bir Değerlendirme", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, C.6 S. 16.
- Şişman, Adnan (1992), "Atatürk ve Yabancı Okullar", Uludağ Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Atatürk, Eğitim ve Türkiye'nin Çağdaşlaşması Semineri, ss.56- 57, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Talat Paşa (2000), Talât Paşa'nın Anıları, (Haz. Alpay Kabacalı), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Talay, Aydın (2007). Eserleri ve Hizmetleriyle II. Abdülhamid, Armoni Yay., İstanbul,
- Tamçelik, Soyalp (2000), "Osmanlı Dönemi Demiryollarının Tarihi Gelişimi İçerisinde Siyasi İktisadi ve Sosyal Etkiler", Erdem Dergisi, C.12, S. 35, 483-535.
- Tan Gazetesi (10 Haziran 1939) "İşgal Altında-Patrikhane fesat Ocağı olmuştu", Tefrika: 70, Yıl 5, No:1385.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (2000). Yaşadığım Gibi. İstanbul: Dergâh
- Tanrıöver, Hamdullah Suphi (1987). Dağ Yolu, I, Haz. Fethi Tevetoğlu, Ankara.

- Tansel, Fevziye Abdullah (1989) Ziya Gökalp Külliyyatı-I Şiirler. Ankara: TTK Basımevi.
- Tansel, Fevziye Abdullah (1969) Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-I Şiirler ve Halk Masalları. Ankara: TTK Yayını.
- Tansel, A. Fevziye (Nisan 1987). "Memleketimizde Gençler İçin Kurulan İlk Dernekler, Gazete ve Dergiler (1913-1920)". Belleten TTK. Cilt 51, S.199, ss. 281-304
- TBMM TD, Dönem 8, C. XXIV-2, Toplantı 4, Bileşim 46, 14 Şubat 1950, Oturum 1, s. 555.
- TBMM Zabıt Ceridesi, V. Devre, C. 16, 5 Şubat, 1937, s. 60.
- TBMM Arşivi, Ferit Celal Bey Dosyası, No: 761; BCA. 490.01/234.926.1-11; TBMM Zabıt Ceridesi, III/27, s.157.
- Terzi, Tozduman Arzu (2011). Osmanlı İktisat Tarihi. İstanbul Üni. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Tevetoğlu, Fethi (1988) Mehmed Emin Yurdakul Hayatı ve Eserleri. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
- Tevetoğlu, Fethi (Ağustos 1986). "Atatürk'ün Toplanmamış Yazıları II", Belleten, Cilt: 50, S.197 ss:531-44 dergipark.org.tr/en/download/article-file/1801898
- Tezel, S.Y. (2002), Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi, 5.b., Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tevfik Fikret (2009). Rübâb-ı Şikeste. Erzurum: Salkımsöğüt Yay.
- Toksöz, Meltem (2006), "Bir Coğrafya, Bir Ürün, Bir Bölge: 19. Yüzyılda Çukurova", Kebikeç Der., S.21, ss.102-104.
- Toprak, Zafer (1995), Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908-1950) Milli İktisat- Milli Burjuvazi, İst.: Tarih Vakfı Yurt Yay., "Giriş Bölümü".
- Toprak, Zafer (1979) "İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri", B.Ü. Beşeri Bilimler Dergisi, VII, s. 95-113.
- Toprak, Zafer (Eylül 2019). "Erken Cumhuriyet'te Tasarruf Anlayışı ve Yerli Malı Kullanımı". Toplumsal Tarih: Sayı:309
- Topuz, Hıfzı (2013). Vatani Sattık Bir Pula Namık Kemal'in Romanı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Toros Taha (1996), Ali Münif Bey'in Hatıraları, İst.: İsis Yay., s. 47.
- Toros, Taha (2001). Kurtuluş Savaşı'nda Çukurova, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Toros, Taha (1981), Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Adana.
- Tuncoku, Mete (2005). Çanakkale 1915 Buzdağı'nın Altı, Ankara: TBMM Basımevi.
- Turan, Ömer (2002). Tarihin Başladığı Nokta Ortadoğu, İst.
- Turgut, Hulusi (1995). Türkeş'in Anıları-Şahinlerin Dansı, İstanbul: ABC Yay.
- Turhan M. (2020). Türk Demokrasi Tarihinde Milliyetçi Hareket, Ankara: Polietika Yay.
- Türk, Hatem (2014), Hasan Hüseyin Korkmazgil Başkaldıran Dizeler. Sivas: Asitan Kitap.
- Türk, Hatem (2018). "Türkçü Bir Kadın Hareketi: Ayşe Dergisi", C. 1, S.1, 39-56.
- Türk, Hatem (2017), Ziya Gökalp ve Yeni Hayat", Turkish Studies, Cilt: 12, ss.463-474
- Türk ve Türklük (1994). Ankara: Türk Standartları Ens. Yay.
- Türk İstiklal Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı (1999) Ankara: Gn. Kur. ATAŞE Başkanlığı Yay.
- Türk İdare Dergisi (Ekim 1983). Atatürk ve İdare, Cumhuriyetimizin 60. Yıldönümü Özel Sayısı, Yıl:55, S.362, İçişleri Bak. [http://www.tid.gov.tr/kurumlar/tid.gov.tr/tum-sayilar\(2\)/1976-2000/1983/Yil55_362_1983_.pdf](http://www.tid.gov.tr/kurumlar/tid.gov.tr/tum-sayilar(2)/1976-2000/1983/Yil55_362_1983_.pdf)
- Türkmen, Zekeriya (Temmuz 2002). "İstanbul'un İşgali ve İşgal Dönemindeki Uygulamalar" (13 Kasım 1918-16 Mart 1920). Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. XVIII, S.53, ss.319-371
- Türk Sözü gaz. (8.10.1943). "Milli Şef Dün Adalıları Heyecanlandırdı"
- Türk Sözü (7.2.1946). "Hatay bölgesi Türk'tür", s.1
- Türk Sözü (30.01.1947). "Suriye'nin Saçma İddiaları", S.6827, s.1
- Türk Sözü (28.3.1948). "Türk Topraklarını Paylaşan Kızıl Profesörler Kavgaya Tutuştu", S.7177, s.1.
- Türk Sözü (25 Mart 1937). "Antakya-İskenderun", S.3784, s.1

- Türk Sözü (7.12.1934). "Öz Türkçe K. parçası", s.1
- Türk Sözü (2 Kasım 1945). "Milli Şefimiz Dün Mecliste Tarihi Bir Nutuk Verdiler", S.6455, s.1
- Türk Sözü (21 Mayıs 1944). "Fesatçılara Nefes Yok", S.6014, s.1-2
- Türk Sözü (1 Birinci kânun 1940). "Bütün Memlekette Işıkları Karartacağız".
- Türk Sözü (17.2.1949). "Çukurova'nın yiğit evlâtları Moskova radyosunun saçmalarına cevap verdi".
- Türk Sözü (1. 2. 1942). "Bir ev basıldı muhtelif stoklar meydana çıkarıldı".
- Türk Sözü (28.12. 1945). "Mısır Ermenileri Toprak İstiyor"
- Türk Sözü (22 Birinci kânun 1940). "Hudutlardaki arslanları düşünelim".
- Türk Sözü (5.12.1945). "Gençlik Dün Muazzam Bir Nümayiş Yaptı".
- Türk Sözü (21 Aralık 1945) "Meclisten Yüce orduya selam".
- Türk Sözü (23.2.1946). "Bir Ermeni profesörü bazı Doğu illerimizin Rusya'ya ilhakını istedi". S. 6548.
- Türk Sözü (5 teşrinievvel 1940). "Museviler Türkçeden başka dil kullanmayacak", S.4850.
- Türk Sözü (21.12.1945). "Gürcüler Türkiye'den Arazi Talep Ediyor"
- Türk Sözü (16 Aralık 1945). "4 Aralık İstanbul Gençlik Nümayişi dolayısıyla", S.6490.
- Türk Sözü (26.12.1946). "Meclis Bayındırlık bütçesini kabul etti-Bizi tehlikeli cereyanlardan koruyacak esaslı manevi kuvvet, milliyettir", S. 6798.
- Türk Sözü (12.6.1948). "Milliyetçilik Remzi Oğuz Arık dün önemli bir konferans verdi".
- Türk Sözü (11.6.1947). "Meşale, adli dergi parçasının küstahlığı ve hezeyanları".
- Türk Sözü (30.5.1947). "Adana İşçilerinin Asil Heyecanı".
- Türk Sözü (4.11.1949). "Büyük Doğucu adalet önünde".
- Türk Sözü (6.6.1948). "Komünizmle mücadele Adana'da da bir Cemiyet kuruldu".
- Türk Sözü (13.6.1948). "Komünizmle mücadele".
- Türk Sözü (19 Haziran 1945). "Suriye'den Yükselen Yaygaralar Halep'te".
- Türk Sözü (6.1.1946). "Kurtuluş bayramı eşsiz bir tezahüratla geçti".
- Türk Sözü (24.12.1947). "Milli Eğitim Bakanlığı Binası Tamamen Yandı".
- Türk Sözü (10.7.1949) "Bayrak hâdisesi ile ilgili Düziçi Enstitüsünde yapılan tevkifler".
- Türk Sözü (17.4.1962). "İmam-Hatipliler Sokaklarda Filim Afişlerini Yırttılar".
- Türk Sözü (1.2.1942). "Açlık".
- Türk Sözü (7.4.1942). "Yunanistan'dan gelecek Çocuklar", S. 5279.
- Türk Sözü (14.2.1945). "Kedi ve Domuz".
- Türk Sözü (3.2.1946). "Halkevinde Milli Şiirler Gecesi".
- Türk Sözü (18.4.1962). "Yılanların mı komünistlerin mi?".
- Türk Sözü (29.12.1962). "Şehrimiz imam Hatip okulu öğrencileri, İnanı protesto etti".
- Ulubelen, E. (1982). İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye. İstanbul: Çağdaş Yay.
- Uslu, Feride Çavdar (2007), Adana Ermenileri (1914-1918), Yayınlanmamış YLT, Afyonkarahisar Üniversitesi (SBE), s. 73-74.
- Uran, Hilmi (2008). Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Ursavaş, Ali Saib (1988) Çukurova Faciaları ve Urfa'nın Kurtuluşu, İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Uygur, S. Haluk (13.06.2019). "Karatepe ve Dünya Tarihini Değiştiren Kadın, Halet Çambel" <https://www.altinrota.org/yazilar/karatepe-ve-dunya-tarihini-degistiren-kadin-halet-cambel/125> ET.: 20. 03. 2023
- Ülken, Yüksel (1997). Atatürkçülük II, İstanbul: MEB Yay.
- Ünlü, Rehşan (Temmuz 2019). "Çukurova'da Fransız İşgal Yönetimi (1918-1922)", Kilis 7 Aralık Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı.
- Veziroğlu, İlter (Şubat 1975). "Arif Nihat Asya ve Kıbrıs", Çağrı dergisi, S.205
- Yalçın, Emruhan (Aralık 2015). "Şark Meselesi ve Emperyalistlerin Türk Politikası", C. 2, S. 4.

- Yalçın, Osman (2009). "Mühürdarzade Nuri Bey'in (Demirağ) Hayatı ve Çalışmaları", (1886-1957) Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S 44, s. 743-769.
- Yahya Kemal (1970). Eğil Dağlar, MEB.
- Yahya Kemal (1974) Kendi Gök Kubbemiz. Yahya Kemal Enstitüsü
- Yakıtı, Özlem (Bahar 2013). "Amerikan İç Savaşı ve Adana: Pamuk Tarımının Adana'nın Modernleşme Sürecine Etkisi", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 54, ss. 273-296.
- Yamak, Sanem (Mart 2008). "Meşrutiyetin Bayramı: '10 Temmuz İd-i Millisi", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:38
- Yardım, M. N. (2012). Edebiyatımızın Güler Yüzü. İstanbul: Yağmur Yay.
- Yardım, Mehmet Nuri (2013). Tarihimizin Güler Yüzü 7. Baskı İstanbul: Çağrı Yayınları
- Yarimoğlu, Emin (2019). Korbaşı Şir Muhammed Bek: Türkistan Milli İstiklal Hareketi liderlerinden. İstanbul: Bozkurt Yay.
- Yavuz, Nuri (2012), "İsyandan iskâna Fırka-i Islahiye Ordusunun Özellikleri ve Faaliyetleri Akademik Bakış", C.5, S.10, ss.113-127.
- Yazı Komitesi (1971). Kurtuluş Savaşında İçel. İstanbul: Baha Mat.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi (2021). Hak Dini Kur'an Dili 1. Cilt. Haz. A. Cüneyd Köksal-Murat Kaya. İst.: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.
- Yeni Adana Gazetesi 31.12.1952: 2).
- Yeral, T. (2022). Kitabiyat: Abdurrahman Kasapoğlu, Atatürk'ün Kur'an Kültürü, Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi, 6(1): 91-94.
- Yetkin, Çetin (2003) Karşıdevrim 1945-1950. 3.Baskı. İstanbul: Otopsi Yayınları.
- Yeşilkaya, Neşe Gürallar (2003) Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık, 2.Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları
- Yıldız, Lütfi (Otrar) (2017). Adananlar- Varoluş Destanı. Adana Büyükşehir Belediyesi
- Yılmaz, Nihat (2009). "Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası", İstanbul Üni. Sos. Bilimler Ens. Tarih Ana-bilim Dalı
- Yılmaz, Recep (1999), "Mahmut Nedim Paşa", Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, İst.: YKK A.Ş. C.2 s.69-70
- Yurt Ansiklopedisi (1981) Editör: Yücel Yamal C.1, Anadolu Yay., s. 32
- Yurtsever, C. Z. (1981). Kadirli Tarihi (Kadirli Türkmenlerinin Soy, Kültür ve Ekonomik Bünyesinin Tarih Felsefesi Metoduyla İncelenmesi). İstanbul: Alper Yayınları
- Yurtsever, Cezmi "Çukurova'ya Yönelik Fransız Emperyalizminin Tarihi ve Kültürel Görünümü", http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/ semp_3/yurtsever.pdf ET.:10.04.2021
- Yücebaş, Hilmi (1984) Şair Eşref Bütün Şiirleri ve 80 Yıllık Hatıraları. 3. Baskı, İstanbul: Dilek Yayınevi.
- Yücebaş, Hilmi (1973). Atatürk'ün Nükteleri-Fıkralar Hatıralar. 2. baskı. İstanbul: Kültür Kitabevi.
- Zamacı, Ayşe (2009). "Vilâyet-i Sittede Ermeni Okulları ve Faaliyetleri", Trakya Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, s.69-85.
- Zincirli Hürriyet (5 Şubat 1948) "Ey Türk Faşisti", 2. Yıl Yeni Seri, s. 4. <https://www.tustav.org/sureli-yayinlar-arsivi/zincirli-hurriyet-gazetesi/>
- Ziya Gökalp (1976). Türkçülüğün Esasları. Haz. Mehmet Kaplan. 1. Baskı. İstanbul: MEB.
- Ziya Gökalp (31 Mayıs 1339) "Türk Ocağı ne yapmıştır? Vazifesi, Gayesi nedir?", Altın Yurd S. 2, C.1
- Ziya Gökalp (1976a). "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak. Haz. Y. Çotukkesen . İstanbul: İnkılâp Aka.
- <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/200-yillik-aci-mora-katliami-558416.html> erişim tarihi:11.02.2022
- https://tr.wikipedia.org/wiki/William_Ewart_Gladstone ET: 31.10.2021

- <https://t24.com.tr/haber/bardakci-basbakan-yanlis-ferman-gosterdi,188577>
<http://www.vda.org.tr/aylik-yazi/osmanli-donemi-liman-kentleri-3/71>
<http://www.zindekuvvet.com/son-yuzyilinda-osmanli-ekonomisi-2-borc-batagindan-duyun-u-umumiye-ve-tutun-rejisine/>
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkinda/Tarihce/Tarihcemiz/ET:02.12.2021>
<https://www.magmadergisi.com/dunya-tarihi/suveys-kanali-dunyayi-degistiren-su-yolu>
<https://www.dibace.net/fikir-yorum/balkan-acisi-ve-intikam-sarkisi/>
<https://mahiy.com/index.php/2018/10/16/sakarya-zaferine-siir-yazarken-aka-gunduz-malta-da-esirdi/>
https://tr.wikipedia.org/wiki/Mecelis-i_Meb%C3%BBsan_3._d%C3%B6nem_mebuslar%C4%B1_listesi
<https://www.turkedebiyati.org/emin-bulent-serdaroglu/>
<https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=14780306>
[bariszn67.wixsite.com/sosyolojikfutbol/post/t%C3%BCrk-ocaklar%C4%B1-tarihinde-futbol](https://www.wixsite.com/sosyolojikfutbol/post/t%C3%BCrk-ocaklar%C4%B1-tarihinde-futbol)
ET:22.2.2023
https://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7lik_Mar%C5%9F%C4%B1
<https://www.karar.com/yazarlar/besir-ayvazoglu/ben-bir-turkum-dinim-cinsim-uludur-8995>
<http://adanaceyhan.blogspot.com/2009/04/mercimek-harasi-ve-tarihi.html> Erişim tarihi:23.10.2021
https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrriyet_ve_%C4%B0tilaf_F%C4%B1rkas%C4%B1 Erişim tarihi:28.09.2022
https://tr.wikipedia.org/wiki/Mustafa_Sagır
<https://www.instagram.com/reel/C0Bs-GXsgSV/?igshid=NjFhOGMzYTE3ZQ%3D%3D> ET:28.11.2023
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceli-anayasalar/1924->
“Türkiye Türklerindir”. atam.gov.tr. Erişim tarihi: 16.06.2023
<https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1582> ET: 4.1.2023
<https://www.ttk.gov.tr/belgelerle-tarih/3756/#:~:text=%E2%80%9CBu%20memleket%2C%20d%C3%BCnyan> ET.: 24 Mart 2024
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0zmir_%C4%B0ktisat_Kongresi#
https://tr.wikipedia.org/wiki/Memleket_Sand%C4%B1klar%C4%B1
<https://www.youtube.com/watch?v=Ata-UcCA2F8>
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/turancilik-romantik-bir-hayal->
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/turanciyiz-ne-olacak/> E.T. 9.11.2023
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/basvekil-saracoglu-sukruye-acik->
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/basvekil-saracoglu-sukruye-ikinci->
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/sifira-cevap/>
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/turk-milletine-acik-mektup/>
<https://huseyinnihalatsiz.com/makale/nurculuk-denen-sayiklama/>
<https://www.mynet.com/ismail-kahraman-ulkeyi-yoneten-kadro-mttb-akademisinden-yetisti-180100617873> ET.: 12.06. 2023
[www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d01/c004/mm_01004075.pdf](http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d01/c004/mm_01004075.pdf)
<http://www.eskimeyendostlar.net/makale/8-9-subat-1969-ckmp-mhp-kurultayi-acis-konusmasi/4766> ET.: 12.01. 2022
<https://finans.mynet.com/haber/detay/ekonomi/son-dakika-iste-turkiye-nin-en-yoksul-sehri-listede-cok-surpriz-iller-var/442159/> ET.:25.10. 2022